

Město Korčula na stejnojmenném chorvatském ostrově má starobylou historii

POKRAČUJI V RODINNÉ TRADICI

Tvoření baví lidi na celém světě. A mnohde se jím také žíví. Třeba v uličkách starobylého města Korčula na stejnojmenném chorvatském ostrově. Pojdte s námi navštívit šperkařskou dílnu.

Na hlavní ulici, nedaleko slavné katedrály sv. Marka, září pod jednoduchým nápisem „Irena“ náhrdelníky, náramky a jiné šperky z červeného korálu. Nedá mi to a vstupuji dovnitř. Irena Kaštela je totiž ve svém oboru v Chorvatsku pojmem. S impulsivní ženou, která v sobě nezapře také dobrou obchodnici, se hned dávám do řeči.

Byl jste doslova v patové situaci. Stroj byl k ničemu. Co jste dělal?

Šperkařství se v Chorvatsku dědí z generace na generaci. Je to i váš případ? Ano, jistě. Jsem třetí generace šperkařů. S byznysem začal můj dědeček před 70 lety. Také můj otec a dva bratři jsou šperkaři. Já jsem první ženou, která pokračuje v rodinné tradici. A to je poměrně neobvyklé, protože mí předci byli Albánci, dědeček přišel z Kosova ke konci války. A pořád, i v mínění Chorvatů, je těžké předat rodinnou tradici ženě. Stříbro a polodrahokamy mě odmala

Šperkařka Irena Kaštela zdědila své krásné řemeslo po dědečkovi a otci

bavily víc než panenky. Mám dvacetiletou dceru a doufám, že bude v tradici pokračovat. Zabývá se i designem. **Vaši výlohu zdobí hlavně šperky z korálů. Prozradte nám, suchozemcům, o korálech něco zajímavého.**

Korál je vlastně živočich, který žije v mořích a oceánech po celém světě, ten jadranský je zvláště kvalitní. Žije obvykle v koloniích. Tvrdé vnější schránky některých druhů korálů lidé odedávna využívali jako oblíbený šperkařský materiál, a to jak k výrobě jednotlivých částí náhrdelníků, tak ke kombinaci s jinými předměty, především z kovu. Na dalmatských ostrovech má zpracování korálů dlouhou tradici. Chorvaté se mu naučili od Italů v dobách, kdy Dalmácie byla pod vlivem Benátčanů.

Co všechno ovlivňuje kvalitu korálů?

Mimo jiné i teplota moře. Jadran není tak teplý jako tropická moře, a zároveň ani tak chladný jako oceán. Proto tady

koráli pěkně rostou. Důležitá je i slanost moře. Dává našim korálům tvar a sílu. Barevnost korálu záleží na hloubce, ve které roste. Čím méně denního světla, tím tmavší korál je. Takže první barva, kterou potápěč vidí, když se ponořuje, je světle růžová, hlouběji se vyskytuje růžový korál a nehlouběji jsou koráli zbarvení do červena. Až do začátku osmdesátých let minulého století lovili potápěči červené korály z hloubky dvacet pět metrů, dnes se za nimi musí ponořit skoro osmdesát metrů pod hladinu moře.

Kdy se mohou koráli lovit? Je to nějak omezeno?

Ano, lovci musejí dodržovat přísná pravidla. Loví se jen od dubna do listopadu, ve zbytku roku se koráli množí. Po dobu dvou let se také nesmí lovit na stejném místě. V současnosti v Chorvatsku působí devět profesionálních potápěčů, kteří mohou legálně lovit korály v moři. Dříve byla tmavší barva korálu dražší jen proto, že se nacházel hlouběji v moři. Ale před pár lety

Barva jadranských korálů je sytě červená

Růžoví koráli žijí v mělkých hloubkách, směrem ke dnu jejich barva tmavne

Pro červené korály se musí lovci potápět až do hloubky osmdesáti metrů

Chorvatští šperkaři umí korály ozdobit nádherné originální šperky

lidé přišli na to, že nechtějí platit víc peněz potápěčům, že bude levnější korále barvit. Nezkušený zákazník to ale nepozná.

Myslíte, že přijde doba, kdy bude lov těchto tvorů zakázán?

Určitě. Jejich lov podle mě brzy skončí. Odhaduji to tak na sedm až osm let, maximálně na deset. Proto lidé, kteří kupují v posledních dvou třech letech korály, vlastně investují. Hodnota šperků z korálů jde nahoru pomalu, ale jistě. Kdybyste letos koupili náušnice za 125 kuna, příští rok by stály 175 kuna, možná taky 300.

Máte tu široký sortiment, od jednodušších šperků až po velké korálové náhrdelníky. O co mají lidé největší zájem?

Lidé kupují hlavně klasiku, jednoduché náhrdelníky z korálů. Tyhle velké korálové náhrdelníky v polici nahoře, na které

se díváte, ty patří k rodinným šperkům a nejsou na prodej. Protože co mohla dívka v Dalmácii od rodiny dostat? Právě šperk z korálů, ten byl znakem prestiže. **Na dotek jsou korálové šperky pěkně hladké. Jak toho docílujete?**

Když korál vylovíte, neleskne se. Tělo má pokryté kůží, ta jej v moři chrání. Lesk se získává díky leštění na speciálním přístroji. Nejprve ze všeho ale musí být korál několik dnů venku na sluníčku. Pak přichází čas řezání, na to mám lidi. Důležité je také rozhodnutí, na jakém místě korál rozříznout. Při řezání totiž vždy o část korálu přijdete. A jde o to, využít jej na maximum, a přitom dosáhnout pěkného tvaru.

Jak o šperky z korálů pečovat? Nač si dát pozor?

Vždy svým zákaznicím radím, aby si nejdřív daly parfém a pak teprve šperky. Parfém je pro šperk z korálů totiž nepřítel číslo jedna. A horká sprcha je nepřítel číslo dvě. Důležité je také nenechat se oklamat při nákupu šperků. V sezóně

tu prodává šperky kde kdo, ale já si myslím, že v prodejně korálových šperků by se měly prodávat jen a pouze šperky z korálů. Ve slušném obchodě také dostanete automaticky účtenku a certifikát se všemi detaily.

A jsou už podle vás lidé při nákupu ochotní?

Myslím, že v posledních dvou třech letech se postoj lidí mění, chtějí vědět, co kupují. Já dávám zákazníkům vždycky přesné informace. Snažím se dělat svou práci zodpovědně. Věřím, že se mi to vyplatí. Ohlasy zákazníků jsou dobré, vracejí se ke mně. A často sem v sezóně zavítají i Češi. Nedávno tu jeden pár z Hradce Králové koupil náramek z korálů pro své malé dítě. Těší mě to, protože jestli něco opravdu nechci, pak je to, aby se mnou skončila naše rodinná tradice. •

VÍTE, ŽE...

- Starořecký básník Ovidius ve svých Proměnách vypráví, že červený korál vznikl z krve Medúzy, které Perseus setnul hlavu. Jejím pohledem všechno zkamenělo a při styku s pěnou vln zkameněly i vlasy, které se krví zbarvily do ruda.
- Korál červený (*Corallium rubrum*) patří do kmene žahavců a třídy korálnatců (Anthozoa). Právě latinský název třídy jej nejlépe charakterizuje, neboť anthozoa znamená „květinová živočichová“.